

Skogsgödslingens vara eller inte vara – det är frågan!

Var och en som sköter om krukväxter vet att dessa förr eller senare behöver någon form av anpassad gödsling. De gröna skyddslingarna svarar då med frodigare växtsätt, färre gula blad, fler blommor etc.

Inom jordbruket gäller det att få ut så mycket som möjligt av årsskördarna. Man tar jordprover för att få optimala gödselgivor till aktuella grödor, men, som en äldre lantbrukare sa: ”På 50-talet gödslade vi hårt varje år. Det var inte så dyrt då. Hm, att mycket rann iväg till ingen nytta visste vi ju inte.”

Men skog då, som ska stå i minst ett halvt sekel? Ska den gödslas; och i så fall hur? Kvävegödsling har pågått sedan 1960-talet för att höja virkesproduktionen. På 80-talet minskade gödslingen kraftigt p.g.a. osäkerhet kring miljökonsekvenserna. Miljöaspekter har också dominerat diskussionerna om skog de senaste tio åren, men forskarrapporter om turbotillväxt i produktionsskogar eller utarmning av skogsmarkerna har skapat frågor om vad som egentligen gäller. Därför valde Skånes Skogs- och Betesvårdsförening just Skogsgödsling som tema för sitt vårmöte. Som vanligt leddes dagen av ytterst kunniga forskare och praktiker.

Ökad tillväxt och förkortad omloppstid

Förutom att medlemmarna fick veta varför det sker en ökad tillväxt när man gödslar, fick vi också en orientering av Johan Bergh, SLU, om de stora skillnader i försöksresultat som forskarna fått vid gödsling av skog i Sverige. Det stod också klart att försök gjorda i norra och mellersta Sverige (t.ex. Stråsan, Flakaliden, Ramsele) inte går att översätta till sydsvenska eller skånska förhållanden. Vidare var det uppenbart att hänsyn måste tas till många parametrar; trädslag, beståndsålder etc. Huvuddelen av forskningen är inriktad mot gran.

Barranalyser av trädets näringsstatus har t.ex. i något försök visat att fosforbrist hade begränsat tillväxten (ASA, Småland), men vilken blir då effekten av fosfor gödsling och hur länge varar den? Blir effekten bättre om fler näringsämnen samtidigt tillsätts? I norra Sverige har t.ex. kvävegödsling tillsammans med fosfor gett positiv effekt, men i Skåne behövdes i något fall inte kväve alls pga det kraftiga kvävenedfallet. Däremot saknas ibland flera andra näringsämnen, i all synnerhet som uttagen av GROT (grenar och toppar) ökar. Doserna måste vara väl anpassade till näringsbehovet. För små doser ger ingen effekt. Johan Bergh påpekade att anpassad gödsling ger ökad tillväxt samtidigt som omloppstiderna avsevärt förkortas.

Virkets densitet minskar visserligen med 5-7 procent, men han menade att detta inte är något problem.

Han berättade kort om 'Balanserad gödsling' som ett nytt sätt att tänka i relation till Traditionell skogsgödsling. Försöken visar att det är tillgången på växtnäring som begränsar trädens tillväxt. Han framhöll slutligen att produktionsskogsbruk inte behöver stå i motsatsställning till naturvårds- och miljöintressen, eftersom bra skogsmarker oftast inte är desamma som de med speciella naturvärden. Däremot krävs en större fingertoppskänsla vid skogsgödsling i södra Sverige.

Skogsstyrelsens syn på gödsling

Skogsägaren bör ta hänsyn till Skogsstyrelsen syn på gödsling genom samråd. Kortfattat kan sägas att myndigheten, via Karin Hjerpe, är positiv till åtgärder som höjer produktionen av biomassa, så länge de inte bidrar till en försämrad miljö. Allmänna råd finns från Skogsstyrelsen. Hon påpekade att man avråder från kvävegödsling i Skåne, men att näringskompensation kan begränsa skador på näringsbalansen. Här avses inte ökning av produktionen utan att undvika försurning och utarmning av skogen. Det betyder att tanken på askåterföring finns hos Skogsstyrelsen. Askan ska vara härdad och ha en upplösningstid på 5-25 år och ha gränsvärden för näring och tungmetaller. Kväve finns inte i askan, eftersom den försvinner i förbränningen, och man måste veta sammansättningen i askan för att kunna göra kalkyler. Naturligtvis ska inte marker i närheten av vattendrag eller med höga naturvärden kompenseras. Tidpunkt måste väljas med omsorg. Tjälad och/eller snötäckt mark ska inte gödulas. Snösmältning gör det också svårt att veta var näringskompensationen egentligen hamnar.

Trädens näringsupptag

Olika träd har olika näringsbehov. För mycket och felaktig näring ökar risken för läckage. Gunnar Thelin, EkoBalans, pekade på nödvändigheten av behovsanpassad gödsling. Med analys av barr för näringsstatus, analys av humusprover för kontroll av bl a kväve och fosfor status, liksom av mineraljord på 20-30 cm djup och jord på 50-70 cm djup för kontroll av markkemi och försurningsgrad respektive berggrund och vittring, kan en kalkyl göras på näringsbalansen inom aktuellt område. Vi fick också en genomgång av ett antal vidare förutsättningar för att genomföra en kalkyl. Hur stort är t ex nedfallet - regnmängd och halten partiklar i regnet? Hur ser markanvändningen ut? Vad tas ut i skörd – stam, grot, stubbar, trädslag? Med vilken hastighet sker vittringen? Vilken textur har marken - grus eller lera? Finns läckage/avrinning? Extra spännande var det att lyssna på hur analyser genomförs, eftersom en färdig kalkyl fanns på granskogen för eftermiddagens exkursion.

Besök i Gravaröd

Dagens exkursion gjordes hos fjorårets hederspristagare i föreningen, Olle Ericsson. Entusiastiskt berättade han om skötseln av fastigheten med tätt återkommande gallringsintervaller (3-5 år) och målet att få träd med fina kronor. Olika trädslag testas i små förband, äldre bokskog är kalkad och markberedd med hjälp av linderödsgrisar. Bokskogen på grusbackarna saknar nästan helt rödkärna. För att undvika fejningsskador på det nyplanterade hygget var gran och lärk satta i samma grop enligt ett visst system. En näringsbalanskalkyl visade att vid uttag av GROTT fanns ett underskott på samtliga näringsämnen. Behovet av fosfor var styrande. För balans krävdes ca 7 ton aska. En inspirerande dag är inget överord.

Välkommen som medlem, du också!

Lena Lannerheim